

Nr 252.

Uppläst och godkänd i Första kammaren den 31 maj 1913.
» » » i Andra kammaren den 31 maj 1913.

Riksdagens skrivelse till Konungen, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående vissa utgifter för kapitalökning, i vad angår civildepartementsärenden.

(Statsutskottets utlåtanden nr 48, 56, 80, 113, 115, 146 och 151.)

Till Konungen.

A. Postverket.

1:o) I den till Riksdagen avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov har Eders Kungl. Maj:t, bland utgifter för kapitalökning i vad avser statens affärsverksamhet, beträffande postverket föreslagit Riksdagen att för inköp av inventarier för postverkets behov för år 1914 anvisa 300,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1913 av tillgängliga medel utanordna 150,000 kronor.

Av det under denna punkt äskade anslaget är ett belopp av 20,000 kronor avsett för inköp av frimärksautomater.

Bihang till Riksdagens protokoll 1913. 14 saml. 80 häft. (Nr 252.)

Då användandet av automater för tillhandahållande av frimärken torde erbjuda väsentliga fördelar, synas goda skäl tala för att sådana för postverkets räkning anskaffas, men då, enligt vad kommit till Riksdagens kännedom, försök vid postverket utförts med olika typer av de ifrågasatta automaterna och, efter vad också framgår av departementschefens yttrande i detta ärende, apparaterna ännu ej blivit fullt utexperimenterade, har Riksdagen hyst viss tvekan angående lämpligheten att, innan så skett, anslå de äskade medlen till inköp av automater. Riksdagen har emellertid ansett sig kunna förvänta, att generalpoststyrelsen icke skrider till inköp förr än de olika typerna blivit vederbörligen utexperimenterade, så att man må kunna vara förvissad om att erhålla automater, som under alla förhållanden fungera fullt tillfredsställande såväl inom som utomhus; och har Riksdagen funnit ett stöd för denna uppfattning i vad departementschefen i sådant avseende till statsrådsprotokollet anfört. Vid sådant förhållande har Riksdagen nu beviljat det för nämnda ändamål begärda anslaget.

Vad därefter vidkommer frågan om anvisande av medel till anskaffande av automobiler för postverket, vill Riksdagen till en början erinra, hurusom 1912 års Riksdag för ändamålet anvisade ett anslag av 125,000 kronor. Såsom i statsrådsprotokollet meddelas, har Eders Kungl. Maj:t sedermera den 29 juni 1912 anbefallt generalpoststyrelsen att, efter det pågående försök med elektromobiler blivit slutförda och i övrigt fullständig utredning förebragts för bedömande av dessa fordons lämplighet för posttransport i Stockholm ävensom anskaffnings- och driftkostnader i jämförelse med bensinautomobiler, till Eders Kungl. Maj:t inkomma med förslag i ämnet. Sedan denna utredning slutförts, har generalpoststyrelsen den 19 mars 1913 till Eders Kungl. Maj:t avgivit förslag i ämnet, och har Eders Kungl. Maj:t den 4 innevarande april fattat beslut om disponerande av ifrågavarande medel till inköp av bensinvagnar.

Det nu äskade anslaget 60,000 kronor är avsett till anskaffande av högst 5 automobiler, och har generalpoststyrelsen i fråga om detta äskande anfört, att det syns styrelsen vara ur såväl postverkets som allmänhetens synpunkt lämpligt att fortgå på den av postverket inslagna vägen att använda automobiler för posttransporter och att således i ytterligare någon eller några av de större städer, inom vilka posttransporterna numera medföra mera betydande utgifter, låta desamma verkställas medelst automobiler.

Då emellertid beslut angående dispositionen av förberörda av Riksdagen år 1912 beviljade 125,000 kronor blivit av Eders Kungl. Maj:t fattat så sent som den 4 innevarande april, vill det synas Riksdagen

lämpligt att låta något anstå med beviljande av ytterligare medel för ändamålet, på det att också någon ökad erfarenhet må vinnas i fråga om lämpligheten för avsett ändamål hos de automobiler, om vilkas inköpande Eders Kungl. Maj:t beslutat.

På grund av vad sålunda anförts har Riksdagen för inköp av inventarier för postverkets behov för år 1914 anvisat 240,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1913 av tillgängliga medel utanordna 120,000 kronor.

2:o a) Eders Kungl. Maj:t har vidare föreslagit Riksdagen att i avvaktan på den proposition, som kunde komma att avlåtas till Riksdagen angående inköp av tomt och uppförande av byggnad i Uddevalla för post- och telegrafverkens behov, tills vidare för ändamålet beräkna ett anslag för 1914 av 125,000 kronor.

Sedermera har i en den 11 april 1913 till Riksdagen avlåten proposition, nr 248, Eders Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen *dels* medgiva, att för postverkets räkning må inköpas tomterna nr 2, 3 och 4 i kvarteret Staken i Uddevalla för en köpeskilling, ej överstigande 38,300 kronor; *dels ock* till inköp av ifrågavarande tomter samt för uppförande därå av posthusbyggnad, inrymmande jämväl lokaler för telegrafverkets behov, bevilja ett anslag av 240,000 kronor samt därav för år 1914 anvisa ett belopp av 125,000 kronor.

Den i ärendet förebragta utredningen synes Riksdagen giva vid handen, att den till inköp föreslagna tomten väl lämpar sig för uppförande av ett posthus. Mot priset å tomten, 38,300 kronor, har Riksdagen, i betraktande av priset å övriga till inköp ifrågasatta tomter, intet att erinra.

På de av departementschefen anförda skäl finner sig Riksdagen också kunna bifalla förslaget om uppförande för ifrågavarande ändamål av ett trevåningshus. Vidkommande kostnaden för byggnadsföretaget i dess helhet, vilken kostnad numera genom vidtagande av vissa förenklingar i byggnadskonstruktionen ävensom genom uteslutande av ett å förslagsritningarna upptaget klocktorn reducerats med 20,000 kronor eller från först beräknade 260,000 kronor till 240,000 kronor, har Riksdagen ej heller något att erinra.

Riksdagen har alltså *dels* medgivit att för postverkets räkning må inköpas tomterna nr 2, 3 och 4 i kvarteret Staken i Uddevalla för en köpeskilling, ej överstigande 38,300 kronor; *dels ock* till inköp av ifrågavarande tomter samt uppförande därå av posthusbyggnad, inrymmande jämväl lokaler för telegrafverkets behov, beviljat ett anslag av

240,000 kronor samt därav för år 1914 anvisat ett belopp av 125,000 kronor.

2:o b) I en den 25 april 1913 till Riksdagen avlåten proposition, nr 279, har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att för inköp för postverkets räkning av tomten nr 112 inom S:t Lars kvarter i Linköping för år 1914 anvisa ett anslag av 73,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1913 av tillgängliga medel utanordna beloppet.

Enligt vad Riksdagen i särskild skrivelse anmält, har Riksdagen för inköp för postverkets räkning av tomten nr 112 inom S:t Lars kvarter i Linköping för år 1914 anvisat ett anslag av 73,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1913 av tillgängliga medel utanordna beloppet.

2:o c) Vidare har Eders Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att till uppförande å den postverket tillhöriga tomt i Norrköping, efter rivning av därvarande posthus, av ny posthusbyggnad, inrymmande jämväl lokaler för riksbankens behov, bevilja ett anslag av 400,000 kronor samt därav för år 1914 anvisa ett belopp av 200,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att av anslaget för nybyggnader redan under år 1913 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna 100,000 kronor.

Vad i detta ärende anförts synes Riksdagen giva vid handen, att den föreslagna nybyggnaden på den tomt, som för närvarande innehaves av postverket, innebär den fördelaktigaste lösningen av frågan om ordnande för framtiden av lokal för postverket i Norrköping.

Vad beträffar byggnadens arkitektur och yttre utstyrelse har Riksdagen, som uppmärksammat vad departementschefen anfört därom att departementschefen skulle vid Eders Kungl. Maj:ts slutliga fastställande av ritningarna söka tillse, huruvida icke lämpliga förenklingar med avseende å den yttre utstyrelsen skulle kunna ske, velat uttala, att det synts Riksdagen, att den föreslagna byggnaden, även om den ej i enlighet med det uppgjorda förslaget förses med ett, som det vill synas, avslutande av prydnadsskäl tillkommet torn, borde kunna givas en även med hänsyn till dess läge värdig arkitektur.

Riksdagen har alltså till uppförande å den postverket tillhörande tomt i Norrköping, efter rivning av därvarande posthus, av ny posthusbyggnad, inrymmande jämväl lokaler för riksbankens behov, beviljat ett anslag av 400,000 kronor samt därav för år 1914 anvisat ett belopp av 200,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att av anslaget för nybyggnader redan under år 1913 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna 100,000 kronor.

Telegrafverket.

3:o) I avseende å utgifterna för statens affärsverksamhet, i vad dessa angå telegrafverket, har Eders Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att dels medgiva, att för telegrafverkets räkning må inköpas gården nr 259 i Eskilstuna för en köpeskillning av 60,000 kronor, dels ock för år 1914 anvisa till inköp och bebyggande av fastigheter för telegrafverkets räkning ett anslag av 500,000 kronor.

Av det under denna punkt äskade anslag, 500,000 kronor, äro 86,700 kronor avsedda för fullbordande av telegrafverkets stationsbyggnad i Lund, 145,000 kronor för fullbordande av stationsbyggnaden i Örebro, 100,000 kronor för fullbordande av stationsbyggnaden i Borås, 108,300 kronor för fortsättande av arbetet med uppförande av ny stationsbyggnad i Karlshamn samt 60,000 kronor till inköp av byggnadstomt för telegrafverkets behov i Eskilstuna. Eders Kungl. Maj:ts förslag i vad avser anvisande av medel för fullbordande eller fortsättande av arbetet med förenämnda stationsbyggnader har ej givit Riksdagen anledning till erinran.

Vad därefter beträffar det föreslagna förvärvet av byggnadstomt för telegrafverkets behov i Eskilstuna, överstiger visserligen priset för den till inköp föreslagna tomten med 15,000 kronor kostnaderna för en närbelägen till telegrafverket jämväl hembjuden något större tomt, men denna ligger intill två smala gator, varför ett därå uppfört hus ej lär kunna erbjuda så ljusa lokaler, som en byggnad å den till inköp föreslagna tomten, vars ena fasad vetter mot ett öppet torg. Å detta finnes visserligen för närvarande en framför tomten belägen saluhall, som dock, enligt vad meddelats Riksdagen, är bestämd att inom den närmaste framtiden rivas. Med hänsyn till nödvändigheten för telefon- och telegrafpersonalen att vid sitt arbete hava så ljusa lokaler som möjligt, har Riksdagen ansett sig böra medgiva inköp av den dyrare tomten.

Riksdagen har alltså dels medgivit, att för telegrafverkets räkning må inköpas gården 259 i Eskilstuna för en köpeskillning av 60,000 kronor, dels ock för år 1914 anvisat till inköp och bebyggande av fastigheter för telegrafverkets räkning ett anslag av 500,000 kronor.

4:o) Eders Kungl. Maj:t har vidare föreslagit Riksdagen att för fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende för år 1914 anvisa ett anslag, att utgå av lånemedel, av 4,000,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1913 av tillgängliga medel utanordna beloppet.

Mot Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning har Riksdagen icke haft något att erinra, och har Riksdagen alltså för fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende för år 1914 anvisat ett anslag å 4,000,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1913 av tillgängliga medel utanordna beloppet.

5:o) Eders Kungl. Maj:t har vidare föreslagit Riksdagen att besluta anordnande av telefonförbindelse mellan Gottland och fastlandet för en kostnad av 900,000 kronor samt för år 1914 för ändamålet anvisa, att utgå med 600,000 kronor av lånemedel, ett anslag av 750,000 kronor ävensom att medgiva, att den för nämnda telefonanläggning mellan Gottland och fastlandet erforderliga undervattenskabeln må i riket införas tullfritt.

Såsom av statsutskottet vid 1900 års Riksdag uttalats, synes det i betraktande av Gottlands isolerade läge och med hänsyn till de svårigheter, som i synnerhet vintertiden ofta uppstå för upprätthållandet av en regelbunden förbindelse mellan denna ö och fastlandet, av stor vikt att åtgärder vidtagas till denna förbindelses underlättande, och otvivelaktigt lär vara, att för sådant ändamål anläggandet av en telefonkabel mellan Gottland och fastlandet skulle vara av stor betydelse.

Riksdagen är sålunda tillfullo övertygad om vikten av den föreslagna telefonförbindelsen.

Likväl har Riksdagen icke kunnat undgå att hysa starka betänkligheter mot att bevilja de för denna anläggning nu äskade medlen 900,000 kronor, av vilka, enligt telegrafstyrelsens beräkning, endast 600,000 kronor skulle kunna påräknas bliva räntebärande, i synnerhet som den för anläggningen erforderliga kabeln i längd väsentligt överstiger hittills anlagda undervattenskablar för telefonering, varför någon praktisk erfarenhet angående densammas tjänstbarhet icke stått att vinna. Då emellertid telegrafstyrelsen efter ingående och noggranna undersökningar och utredningar ansett sig kunna med säkerhet uttala, att en telefonkabel till Gottland numera ej är något experiment utan en ledning, för vilken visserligen alla teknikens och vetenskapens framsteg på området behöva tagas i anspråk, men med vilken, fränsett skillnaden i pris, kan räknas på samma sätt som med en landlinje, har Riksdagen, som därjämte i likhet med departementschefen anser ytterligare säkerhet ligga i de garantier, som vid blivande leveransanbud å kabeln böra uppställas, funnit den av Riksdagen i berörda hänseende hysta betänklighet böra vika.

Vad av departementschefen under förevarande punkt anförts i fråga om ledningens sträckning m. m. anser Riksdagen av beskaffenhet att böra av Riksdagen bifallas. Riksdagen finner sig jämväl böra bifalla

förslaget att av det för anläggningen erforderliga beloppet allenast 600,000 kronor anvisas av lånemedel och att återstoden 300,000 kronor bestrides av skattemedel samt att sistnämnda belopp fördelas på två år.

Riksdagen har alltså dels beslutat anordnande av telefonförbindelse mellan Gottland och fastlandet för en kostnad av 900,000 kronor samt för år 1914 för ändamålet anvisat, att utgå med 600,000 kronor av lånemedel, ett anslag av 750,000 kronor dels ock medgivit, att den för nämnda telefonanläggning mellan Gottland och fastlandet erforderliga undervattenskabeln må i riket införas tullfritt.

Statens järnvägar.

6:o) Eders Kungl. Maj:t har vidare föreslagit Riksdagen att till utförande av nya byggnader och anläggningar vid statens redan trafikerade järnvägar anvisa för år 1914 ett belopp av 3,003,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1913 av tillgängliga medel utanordna ett belopp av 600,000 kronor.

Angående de särskilda ändamål, för vilka det begärda anslaget är avsett, får utskottet meddela följande sammanfattning:

för husbyggnader: boställshus	kronor 146,300: —
» övriga byggnader	» 70,400: —
» spåranordningar	» 565,000: —
» växel- och signalsäkerhetsanläggningar	» 600,000: —
» övriga anläggningar	» 295,300: —
» större arbeten	» 826,000: —
» diverse arbeten	» 500,000: —
<hr/>	
Summa kronor 3,003,000: —	

Bland de under denna punkt begärda anslag förekommer under rubriken »större arbeten» en post å 250,000 kronor för vissa anläggningar vid Frösunda driftbangård, av vilket belopp 100,000 kronor avsetts till användning redan under innevarande år, och utvisar statsrådsprotokollet att berörda 250,000 kronor äro avsedda till anläggning vid Frösunda driftbangård av lokomotivstation med plats för 18 lokomotiv, expediti- och förrädslokaler, ångcentral för uppvärmning, oljekällare med cisterner, vattentorn med reningsanordning samt vattenledning med pumpverk. I en inom Riksdagen väckt motion har hemställts, att Riksdagen vid beviljandet av det för lokomotivstationsanläggningen vid

Frösunda begärda anslaget måtte till beslutet foga det uttalandet, att lokomotivstallarna med tillhörande anläggningar måtte placeras i sådant höjd- eller planläge, att väsentligt hinder för genomförande av kanal-företaget Bällstaviken—Brunnsviken — med en fri höjd av förslagsvis 5 meter under de fasta järnvägsbroarna — icke måtte på grund av dessa anläggningar uppstå.

Riksdagen vill till en början meddela, att Riksdagen icke funnit något att erinra mot det av Eders Kungl. Maj:t för ifrågavarande anläggningar vid Frösunda driftbangård äskade beloppet.

Beträffande därefter förenämnda motion har Riksdagen av ett av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen den 29 mars 1913 avgivet yttrande inhämtat, att styrelsen av anförda skäl för sin del vore av den bestämda åsikten, att lösning av problemet om Mälarens reglering genom en kanal Bällstaviken—Brunnsviken icke kunde ifrågakomma.

Däremot finge det anses vara ställt utom allt tvivel, att en mindre kanal för torrläggning av de sankta markerna kring Råstasjön och Löt-sjön samt för avledning av avloppsvattnet från de tätt bebyggda orterna kring Bällstaviken och de nämnda sjöarna vore ur sanitär synpunkt ovillkorligen nödvändig, varjämte det ansåges med fog kunna ifrågasättas att utföra denna kanal med sådana ökade mått, att den bleve användbar för även prämtrafik.

En skrivelse från järnvägsstyrelsen av den 31 mars 1913 utvisar vidare, att för beredande av en fri höjd för kanalen av 5,0 meter kräves en ökning i de beräknade kostnaderna för bangårdsanläggningarna vid Frösunda med icke mindre än 337,000 kronor. Vidare har järnvägsstyrelsen anført, att, med bibehållande av utav styrelsen avsett höjdläge för spårsystemet vid Frösunda samt för vagn- och lokomotivstallar, en fri höjd av 3,0 meter över högvattenytan kan erhållas för kanalen, samt att om förbindelsespåren till anläggningarna i fråga förläggas i stigningar 1:400, kan vinnas en fri höjd för kanalen av 3,6 meter, vilken höjd vore den största, som kunde ernås med bibehållande av den verkställda plan- och grundläggningen för vagn- och lokomotivstallanläggningarna. Beträffande den fria höjden av 3,0 meter har styrelsen därjämte erinrat, hurusom denna icke oväsentligt överstege den höjd av 1,5 à 2,0 meter, som av styrelsen i ett annat sammanhang angivits såsom tillräcklig för en prämtrafik, motsvarande den, som framgår i Möln-dalsån vid Göteborg.

Vid nu anförda förhållanden har Riksdagen givetvis funnit den kostnadsökning av 337,000 kronor, som skulle erfordras för att åt kanalen giva den fria höjd av 5 meter, som i motionen förslagsvis fram-

ställt, allt för stor, för att Riksdagen skulle anse sig böra uttala sig för anläggningarnas placering i en trafikhöjd, som skulle kräva en sådan ökning.

Kostnaderna för ernående av en fri höjd för kanalen av 3,6 meter skulle däremot ställa sig mindre och torde, enligt vad Riksdagen inhämtat, kunna beräknas uppgå till omkring 170,000 kronor. Emellertid medför en höjning till detta läge den olägenheten, att förbindelsespåren komma att ligga i en lutning av 1:400. Då nu i varje fall ingen som helst säkerhet finnes för att den ifrågasatta kanalen Bällstaviken—Brunns-viken kommer att kräva större fri höjd än den höjd av 3,0 meter, vilken betecknats såsom tillräcklig för erhållande av en pråmkanal, och då, enligt vad Riksdagen inhämtat, kostnaden för ernående av 3,6 meter fri höjd kommer att ställa sig i det hela lika, vare sig arbetet för förhöjning av spåren redan nu igångsättes eller åtgärder därför vidtagas i framtiden, har det syntts Riksdagen lämpligast, att ifrågavarande anläggningar utföras med bibehållande av avsett höjdläge av 3,0 meter samt att, därest i framtiden bleve erforderligt, åtgärder då vidtagas för ernående av en fri höjd av 3,6 meter.

Vad i övrigt under förevarande punkt föreslagits har Riksdagen funnit sig böra bifalla.

Enligt vad som förmäles i åberopade statsrådsprotokollet har järnvägsstyrelsen gjort framställning i fråga om anläggning av dubbelspår mellan Norrköping och Mjölby, ehuru departementschefen på till statsrådsprotokollet anförda skäl funnit denna anläggning böra anstå till ett annat statsregleringsår. Riksdagen vill emellertid i detta sammanhang uttala, att även Riksdagen, med hänsyn till angelägenheten att sådana anordningar vidtagas, att den starka genomgående trafiken å denna bandel må kunna framföras med nödig säkerhet och utan allt för stora rubbningar, anser, att en sådan dubbelspårsanläggning bör komma till stånd med det allra snaraste.

Riksdagen har alltså till utförande av nya byggnader och anläggningar vid statens redan trafikerade järnvägar anvisat för år 1914 ett belopp av 3,003,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1913 av tillgängliga medel utanordna ett belopp av 600,000 kronor.

7:o) Eders Kungl. Maj:t har vidare föreslagit Riksdagen dels att för utvidgning av lokomotivstation och spårssystem vid Ångelholm för år 1914 anvisa ett belopp av 130,000 kronor, dels ock att medgiva, att det å en järnvägsstyrelsens skrivelse av den 29 oktober 1912 bifogad karta inom

bokstäverna a—b—c—d—e—f—g—h—i—k—l—m—n—a angivna område, vilket för närvarande tillhör Ängelholms kronopark, må utan ersättning överlätas till statens järnvägar.

Eders Kungl. Maj:ts under denna punkt framställda förslag, att en viss del av Ängelholms kronopark skulle av domänstyrelsen utan ersättning överlämnas till statens järnvägar, synes, då det här är frågan om förhållandet mellan två affärsdrivande verk, ej stå i överensstämmelse med de principer, som legat till grund för den år 1911 beslutade budgetreformen, utan anser Riksdagen, att domänstyrelsen bör gottgöras för värdet av ifrågakvarande område.

I övrigt har Riksdagen intet att erinra mot vad av Eders Kungl. Maj:t uti förevarande punkt föreslagits.

Riksdagen har alltså

dels för utvidgning av lokomotivstation och spårssystem vid Ängelholm för år 1914 anvisat ett belopp av 130,000 kronor,

dels ock medgivit, att det å en, järnvägsstyrelsens skrivelse av den 29 oktober 1912 bifogad karta inom bokstäverna a—b—c—d—e—f—g—h—i—k—l—m—n—a angivna område, vilket för närvarande tillhör Ängelholms kronopark, må mot den ersättning, Eders Kungl. Maj:t kan bestämma, överlätas till statens järnvägar.

8:o) I en till Riksdagen den 19 mars 1913 avlåten proposition, nr 142, har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att för ombyggnad av Malmö statsbangård bevilja ett anslag av 6,166,000 kronor samt därav för år 1914 anvisa ett belopp av 200,000 kronor att utgå av lånemedel, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1913 av tillgängliga medel utanordna 100,000 kronor; samt att, under förutsättning att denna framställning bifalles, besluta, att de i 1914 års riksstat bland inkomsterna upptagna lånemedel skola höjas med 200,000 kronor.

Riksdagen har vunnit en bestämd övertygelse om angelägenheten av att åtgärder med det första vidtagas för avhjälpande av de beträffande utrymme m. m. vid statsbangården i Malmö nu rådande missförhållanden; och synes denna anlägenhet så mycket mera värd att beaktas, som det, med hänsyn till denna stations egenskap av förmedlingsstation för hela landets kontinentaltrafik ävensom därtill att den är att betrakta som brännpunkten för den utomordentligt utvecklade skånska lokaltrafiken, måste vara av synnerlig vikt, att förhållandena därstädes äro tillfredsställande.

Riksdagen har i detta hänseende beaktat, hurusom för närvarande tre statsbanor och två privatbanor äro indragna till bangården i fråga; och är det nu föreliggande förslaget beräknat för ett framtida indragande till stationen av ytterligare 3 privatbanor.

Vidare lär vid bedömandet av denna fråga ej böra lämnas ur räkningen sambandet mellan statsbangården i Malmö och den därstädes varande stora hamnen med dess utgrenade spårsystem på kajer och lastgator, vilket samband än mera kommer att krävas vid den planerade storartade hamnbyggnaden samt de utsikter till ökad trafik, som denna hamnbyggnad medför.

Med avseende å Malmö stations förberörda egenskap av förmedlingsstation för hela vårt lands kontinentaltrafik vill det också synas Riksdagen, att de summor, som nedläggas på att bringa bangården i ett tillfredsställande skick, kommer hela landets trafik till godo.

Vid sådant förhållande och då Riksdagen icke funnit något att erinra mot vad av Eders Kungl. Maj:t föreslagits till avhjälpande av de överklagade missförhållandena, har Riksdagen ansett sig böra bevilja de härför äskade medlen.

Emellertid har Riksdagen velat i detta sammanhang uttala, att Riksdagen förutsätter, att det framtida framdragandet till statsbangården av vissa privatbanor, vartill, såsom ovan nämnts, det föreliggande förslaget lämnar möjlighet, kommer att försiggå utan några ytterligare kostnader för statsbanorna.

Riksdagen har för ombyggnad av Malmö statsbangård beviljat ett anslag av 6,166,000 kronor samt därav för år 1914 anvisat ett belopp av 200,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1913 av tillgängliga medel utanordna 100,000 kronor.

9:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har Riksdagen för inköp av mark, som erfordras för utvidgning av vissa järnvägsstationer, för år 1914 anvisat ett anslag av 300,000 kronor.

10:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts framställning har Riksdagen för nya inventarier och ökat förlag vid statens järnvägar anvisat ett anslag för år 1914 av 2,000,000 kronor.

11:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts framställning om anslag till ny rörlig materiel för statens järnvägar har Riksdagen för år 1914 till anskaffande av ny rörlig materiel vid statens redan trafikerade järnvägar beviljat ett anslag av 2,500,000 kronor.

12:o) Eders Kungl. Maj:t har i en den 4 innevarande april till Riksdagen avlåten proposition, nr 184, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen

att, under förutsättning att den av Kungl. Maj:t till Riksdagen avlåtna proposition med förslag till överenskommelse mellan svenska staten, å ena, samt Luossavaara-Kiirunavaara m. fl. aktiebolag, å andra sidan, angående ökad malmbrytning inom Kiirunavaara och Gellivare malmfält av Riksdagen bifalles, utom annat, varom i punkt 28 här nedan vidare förmåles, till anskaffande av ny rullande materiel för malmtransport vid statens trafikerade järnvägar för år 1914 bevilja ett anslag av 500,000 kronor.

Ifrågavarande äskande avser att bereda medel för den ökning av den rullande materielen vid statens järnvägar, som bliver erforderlig redan år 1914 till följd av det utav innevarande Riksdag numera fattade beslut om överenskommelse mellan staten, å ena, samt Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag, aktiebolaget Gellivare malmfält och trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund, å andra sidan, angående ökad malmbrytning inom Kiirunavaara och Gellivare malmfält. Kostnaden för denna ökning har av järnvägsstyrelsen beräknats till 500,000 kronor.

Då denna ökning av statens järnvägars för malmtrafik avsedda rullande materiel liksom även föreslagen reglering i Lule älvs vattensystem och förstärkning av kraftledningen synas med nödvändighet påkallad av den ökade malmexporten, finner sig Riksdagen böra bevilja de äskade medlen.

Riksdagen har till anskaffande av ny rullande materiel för malmtransport vid statens trafikerade järnvägar för år 1914 beviljat ett anslag av 500,000 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1913 av tillgängliga medel utanordna beloppen.

13:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har Riksdagen för fortsättande av arbetet med utläggning av ytterligare ett järnvägsspår mellan Rönninge och Järna samt utläggande av bispår till Södertälje stad och ombyggnad av stationen därstädes anvisat ett anslag för år 1914 av 1,600,000 kronor.

14:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts framställning om anslag för fortsättning av arbetet med utläggning av dubbelspår mellan Göteborg och Alingsås har Riksdagen för fortsättande av arbetet med utläggning av ytterligare ett järnvägsspår mellan Göteborg och Alingsås och därmed sammanhängande arbeten för år 1914 anvisat ett belopp av 1,600,000 kronor.

15:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har Riksdagen till fortsättande av statsbanan Järna—Norrköping för år 1914 anvisat ett anslag av 1,500,000 kronor.

16:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har Riksdagen till fortsättning av statsbanan Ulriksfors—Volgsjön för år 1914 anvisat ett anslag av 1,600,000 kronor.

17:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har Riksdagen dels till fortsättning av statsbanan Veittijärvi—Karungi—Matarengi för år 1914 anvisat ett anslag av 837,000 kronor; dels ock medgivit, att för detta ändamål härutöver må användas de besparingar intill ett belopp av 200,000 kronor, som uppkommit å det till anläggning av en statsbana från Morjärv till Lappträsk samt en landsväg från Boden till Lappträsk anvisade anslaget.

18:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har Riksdagen dels för fortsättande av statsbanan Älvsby—Piteå för år 1914 anvisat ett anslag av 650,000 kronor; dels ock medgivit, att härutöver må för enahanda ändamål av de besparingar, som uppkommit å det till anläggning av statsbanan Bastuträsk—Skellefteå—Kallholmsfjärden anvisade anslaget, användas ytterligare ett belopp av intill 350,000 kronor.

19:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har Riksdagen till fortsättning av statsbanan Sveg—Brunflo för år 1914 anvisat ett anslag av 500,000 kronor.

20:o) Sedan Eders Kungl. Maj:t i den till innevarande Riksdag avlämnade propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under rubriken utgifter för kapitalökning i vad avser statens affärsverksamhet uti punkt 18 föreslagit Riksdagen att i avbidan på den proposition, som kunde komma att avlåtas om anläggande av en statsbana söder om linjen Lappträsk—Karungi för ändamålet för år 1914 beräkna ett anslag, att utgå av lånemedel, av 600,000 kronor, har uti en den 7 mars 1913 till Riksdagen avlåten proposition, nr 115, Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att, under förbehåll att de i statsrådsprotokollet förutsatta villkor om kostnadsfri upplåtelse av mark m. m. iakttagas, *dels* besluta anläggning av statsbana från Karungi till Haparanda för en beräknad kostnad av 1,495,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att närmare förordna om de orter, järnvägen bör genomgå, samt för påbörjande av nämnda anläggning för år 1914 anvisa ett anslag av 600,000 kronor; *dels ock* besluta anläggning av utfartsvägar till landsvägen Boden—Lappträsk från stationer och mötesplatser å statsbanan Boden—Lappträsk för en kostnad av 172,600 kronor.

Såsom av 1911 års Riksdag uttalats, hava de synpunkter, ur vilka frågan om norra stambanans fortsättning emot finska gränsen vid dess behandling inom Riksdagen blivit bedömd, varit, dels huru man må kunna genom anordnande av förbättrade kommunikationsförhållanden på bästa sätt ej blott underlätta ifrågavarande traktens

ekonomiska utveckling och framåtskridande utan även på samma gång i största möjliga mån bidraga till att med det övriga landet förbinda den till större delen finsktalande befolkningen i denna landsända samt därstädes söka utbreda svenskt språk och svensk kultur, dels huru man skall kunna vid strävan efter detta mål vederbörligen tillgodose de militära intressena. Dessa synpunkter lära också böra läggas till grund vid bedömande av Eders Kungl. Maj:ts nu förevarande förslag till banans sträckning.

Vad då beträffar den förstnämnda av dessa synpunkter, synes det Riksdagen otvivelaktigt att denna bliver avgjort bättre tillgodosedd genom den av Eders Kungl. Maj:ts föreslagna, av järnvägsstyrelsen och Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande i Norrbottens län förordade sträckningen Karungi—Haparanda än genom den av generalstabschefen påyrkade sträckning med utgångspunkt i närheten av Lappträsk station i sydlig eller sydostlig riktning till Säivitsviken samt därifrån österut fram till Haparanda. De trakter, som skulle uppsökas av banan, sådan generalstabschefen tänkt sig densamma dragen, synas givetvis till följd av jordmånens i det hela mindre goda beskaffenhet ej hava närmelsevis samma möjlighet till ekonomisk utveckling och framåtskridande som Tornedalen med dess avsevärt större naturliga förutsättningar. Genom att, på sätt Eders Kungl. Maj:ts föreslagit, medelst en bana Karungi—Haparanda förbinda järnvägslinjen Karungi—Matarengi med Haparanda skulle man också vinna fördelen att förskaffa befolkningen i hela den i jordbruksavseende ingalunda obetydliga Tornedalen en centralpunkt i Haparanda, där den kunde avsätta sina jordbruksprodukter och själv förse sig med de förnödenheter, som måste hämtas från annat håll; och Haparanda skulle på sådant sätt åter kunna utvecklas till att kraftigt upptaga den alltmera växande konkurrensen med den på finsk sida belägna staden Torneå.

Denna möjlighet för Haparanda att bestå i konkurrensen med Torneå synes däremot ingalunda tillgodosedd genom en bana från Lappträsk till Säivitsviken och därifrån till Haparanda. Tvärtom synes fara vara för handen, att handeln och rörelsen i Haparanda skulle än ytterligare gå tillbaka i konkurrens med, utom Torneå, jämväl en hamnplats på den svenska sidan.

Vidkommande därefter angelägenheten att med det övriga landet förbinda den finsktalande befolkningen i denna landsända samt att därstädes söka utbreda svenskt språk och svensk kultur, vilken även ur försvarspolitisk synpunkt synes värd allt beaktande, finner Riksdagen jämväl denna angelägenhet väl tillvaratagen genom Eders Kungl. Maj:ts förslag. Genom banans dragande enligt detta förslag skulle nämligen

åstadkommas, att hela gränstraktens finsktalande befolknings förbindelser inriktades på en svensk huvudort, varigenom, såsom också av departementschefen framhållits, på ett livskraftigt sätt underlättades spridningen av svenskt språk och svensk kultur i dessa bygder.

I dylikt avseende synes däremot den andra sträckningen såsom gående genom svensktalande bygd icke kunna tillmätas någon större betydelse, utan skulle man snarare kunna befara, att denna sträckning, då den är av beskaffenhet att förminska Haparandas betydelse, också kommer att bidra till att förbindelserna från svensk sida med Torneå ytterligare ökas.

Om det sålunda synes Riksdagen uppenbart, att ur nu berörda synpunkter den av Eders Kungl. Maj:t föreslagna sträckningen har avgjort företräde, återstår att bedöma, huruvida de erinringar, som ur strategisk synpunkt blivit däremot gjorda, äro av beskaffenhet att uppväga detta företräde.

I sådant avseende har Riksdagen till en början beaktat, hurusom järnvägsstyrelsen och Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande såväl 1903 som 1906 förordat, att stambanan skulle dragas från Lappträsk direkt till Haparanda, men att generalstabschefen då av strategiska skäl yrkat, att stambanan skulle få sin slutpunkt i Karungi, vilket sistnämnda önskemål helt och hållet blivit tillgodosett genom statsmakternas beslut år 1911; ävensom vad av departementschefen anförts om, att då nu generalstabschefen tillstyrker banans framdragande i av honom förordad riktning till Haparanda, detta i själva verket innebär att genom en från Lappträsk utgående sidobana skaffa stambanan en ny slutpunkt vid gränsen, under det att järnvägsstyrelsens förslag synes kunna betraktas sålunda, att man, med bibehållande av ändpunkten i Karungi, giver Tornedalen en tertiärbana för fyllande av dess lokala kommunikationsbehov.

Riksdagen biträder den av departementschefen uttalade mening att, därest man iakttagar att banan framdrages nära själva dalgången men något västligare, så att vissa militära hänsyn i ändamål att taktiskt skydda banan tillgodoses, att vidare stationen i Haparanda förlägges söder om staden samt att slutligen en framtida anknytning med det finska järnvägsnätet sker söder om Haparanda i närheten av Neder Torneå kyrka på finska sidan, avgörande strategiska betänkligheter icke torde finnas mot den av Eders Kungl. Maj:t föreslagna sträckningen från Karungi till Haparanda.

Då Riksdagen sålunda icke funnit de erinringar, som i sådant avseende gjorts mot denna sträckning uppväga dess enligt Riksdagens för-

menande avgjorda företräde ur synpunkten av odlingens och den svenska kulturens befrämjande, finner sig Riksdagen böra besluta densamma.

Vad i övrigt föreslagits i fråga om förevarande statsbaneanläggning finner sig Riksdagen jämväl böra bifalla, liksom Riksdagen ej heller har något att erinra beträffande Eders Kungl. Maj:ts förslag om anläggning av utfartsvägar till landsvägen Boden—Lappträsk från stationer och mötesplatser å statsbanan Boden—Lappträsk.

Enligt vad departementschefen till statsrådsprotokollet meddelat, behöver det för utfartsvägar erforderliga beloppet, 172,600 kronor, först år 1915 anvisas.

Riksdagen har under förbehåll att de i statsrådsprotokollet över civilärenden den 7 mars 1913 förutsatta villkor om kostnadsfri upplåtelse av mark m. m. iakttagas,

dels beslutat anläggning av statsbana från Karungi till Haparanda för en beräknad kostnad av 1,495,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att närmare förordna om de orter, järnvägen bör genomgå, samt för påbörjande av nämnda anläggning för år 1914 anvisat ett anslag av 600,000 kronor;

dels ock beslutat anläggning av utfartsvägar till landsvägen Boden—Lappträsk från stationer och mötesplatser å statsbanan Boden—Lappträsk för en kostnad av 172,600 kronor.

21:o) Eders Kungl. Maj:t har vidare föreslagit Riksdagen att av det för uppförande av en elektrisk kraftstation vid Porjusfallen i Stora Lule älv och i sammanhang därmed anläggning av järnväg mellan Gällivare och Porjus samt för övriga erforderliga åtgärder i och för införande av elektrisk drift å bandelen Kiruna—Riksgränsen av Riksdagen beviljade anslaget å 21,500,000 kronor för år 1914 anvisa ett belopp av 5,297,000 kronor, att utgå av lånemedel.

Riksdagen, som icke haft något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning, har av det för uppförande av en elektrisk kraftstation vid Porjusfallen i Stora Lule älv och i sammanhang därmed anläggning av järnväg mellan Gällivare och Porjus samt för övriga erforderliga åtgärder i och för införande av elektrisk drift å bandelen Kiruna—Riksgränsen av Riksdagen beviljade anslaget å 21,500,000 kronor för år 1914 anvisat ett belopp av 5,297,000 kronor.

22:o) Med anledning av Eders Kungl. Maj:ts framställning om anslag för ökning av utrustningen för den elektriska driften å bandelen Kiruna—Riksgränsen har Riksdagen, med bifall till Eders Kungl. Maj:ts framställning för ökning av utrustningen för den elektriska driften på bandelen Kiruna—Riksgränsen beviljat ett anslag av 550,000 kronor samt därav för år 1914 anvisat ett belopp av 400,000 kronor.

Vattenfallsverken.

23:o) I den till Riksdagen avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov har Eders Kungl. Maj:t i avseende å utgifterna för statens affärsverksamhet, i vad dessa angå statens vattenfallsverk, föreslagit Riksdagen medgiva, att av det belopp, som redan anvisats på det år 1909 av Riksdagen beviljade anslag å 22,800,000 kronor för anläggning av en ny farled mellan Vänersborg och Göteborg, må för Stallbackakanalens utvidgning till 5 meters seglationsdjup användas ett belopp av intill 95,000 kronor.

Förevarande framställning avser, att den så kallade Stallbackakanalen mellan industriområdet å hemmanet Stallbacka vid Trollhättan och Stallbackaön, vilken kanal enligt planen för den nya farleden mellan Vänern och Göteborg skall utvidgas till att vid lågvattenstånd framläppa fartyg med 4 meters djupgående och, enligt vad man vid planens uppgörande tänkt sig, skulle i framtiden ytterligare utvidgas till 5 meters seglationsdjup, redan nu må utvidgas till detta djup.

Ursprungligen hade man tänkt sig, att den framtida utvidgningen skulle ske i torrt schakt för en beräknad kostnad av omkring 300,000 kronor, men har nu vattenfallsstyrelsen förklarat, att förhållanden sedermera inträtt, som i hög grad försvårade en sådan utvidgning i torrt schakt, på grund varav man vid den blivande utvidgningen med all säkerhet skulle nödgas tillgripa undervattenssprängning, vilket emellertid komme att fördyra arbetet med minst 200,000 kronor. Om bergsprängningen till 5 meters seglationsdjup och de därför erforderliga schaktnings- och muddringsarbetena utfördes redan i sammanhang med nu pågående arbeten i Stallbackakanalen, skulle däremot betydande besparingar kunna göras, varjämte alla olägenheter, som voro förbundna med en framtida utvidgning i torrt schakt, undvekes. Utan att inlåta sig på frågan, huruvida dessa olägenheter möjligen bort kunna vid planens uppgörande förutses, finner Riksdagen vad i detta ärende anförts giva vid handen lämpligheten att redan i sammanhang med pågående arbeten i Stallbackakanalen på föreslaget sätt vidtaga åtgärder för dess ytterligare utvidgning, varför Riksdagen anser sig böra medgiva, att av de till anläggning av ny farled mellan Vänern och Göteborg anvisade medel må användas erforderligt belopp för Stallbackakanalens ytterligare utvidgning.

Riksdagen har alltså medgivit, att av det belopp, som redan anvisats på det år 1909 av Riksdagen beviljade anslag å 22,800,000 kronor för anläggning av en ny farled mellan Vänersborg och Göteborg, må

för Stallbackakanalens utvidgning till 5 meters seglationsdjup användas ett belopp av intill 95,000 kronor.

24:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har Riksdagen av det för anläggning av ny farled mellan Vänersborg och Göteborg av Riksdagen beviljade anslaget å 22,800,000 kronor för år 1914 anvisat ett belopp av 3,000,000 kronor.

25:o) Eders Kungl. Maj:t har vidare föreslagit Riksdagen att anvisa, att utgå av lånemedel, dels för Trollhätte kraftstations första och andra utbyggnad ett tilläggsanslag av 130,000 kronor och dels för vissa anläggningar, avsedda för en tredje utbyggnad av kraftstationen, 160,000 kronor; samt att medgiva, att de till kraftverket under byggnadstiden influtna inkomster å tillhoppa 196,170 kronor 66 öre må användas till täckande av de omförmälda utgifter för kraftstationens första och andra utbyggnad, som ej kunna bestridas med ovannämnda anslag å 130,000 kronor.

Riksdagen, som icke haft något att erinra mot bifall till Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning, har alltså *ej mindre* anvisat dels för Trollhätte kraftstations första och andra utbyggnad ett tilläggsanslag av 130,000 kronor, dels ock för vissa anläggningar, avsedda för en tredje utbyggnad av kraftstationen, 160,000 kronor,

än även medgivit, att de till kraftverket under byggnadstiden influtna inkomster å tillhoppa 196,170 kronor 66 öre må användas till täckande av de omförmälda utgifter för kraftstationens första och andra utbyggnad, som ej kunna bestridas med ovannämnda anslag å 130,000 kronor.

26:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har Riksdagen för inköp av inventarier för Trollhätte kraftverk för år 1914 anvisat ett anslag av 150,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1913 av tillgängliga medel utanordna 50,000 kronor.

27:o) Med anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har Riksdagen av det för uppförande av en elektrisk kraftstation vid Porjusfallen i Stora Lule älv och i sammanhang därmed anläggning av järnväg mellan Gällivare och Porjus samt för övriga erforderliga åtgärder i och för införande av elektrisk drift å bandelen Kiruna—Riksgränsen av Riksdagen beviljade anslaget å 21,500,000 kronor för år 1914 anvisat ett belopp av 798,000 kronor.

28:o) Eders Kungl. Maj:t har vidare föreslagit Riksdagen *dels* att för verkställande av undersökningar angående vattenförhållandena inom

Stora Lule älvs vattenområde för år 1914 bevilja ett anslag av 75,000 kronor, att utgå av lånemedel, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att redan under år 1913 av tillgängliga medel utanordna beloppet, *dels ock* att till täckande av de förskott av tillhoppa 35,000 kronor, som av statskontoret verkställts på grund av kungl. breven den 5 februari och den 17 september 1909, för år 1914 anvisa ett belopp av 35,000 kronor, att utgå likaledes av lånemedel.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en den 4 innevarande april till Riksdagen avlåten proposition, nr 184, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag, utom annat, beträffande vilket Riksdagen i punkt 12 här ovan anmält sitt beslut, föreslagit Riksdagen att, under förutsättning att den av Eders Kungl. Maj:t till Riksdagen avlåtna proposition med förslag till överenskomme mellan svenska staten, å ena, samt Luossavaara—Kiirunavaara m. fl. aktiebolag, å andra sidan, angående ökad malmbrytning inom Kiirunavaara och Gellivare malmfält av Riksdagen bifalles, *dels* besluta reglering av Stora Lule älvs vattensystem ovanför Porjus för en kostnad ej överstigande 1,000,000 kronor samt därav för år 1914 anvisa ett belopp av 500,000 kronor; *dels ock* till förstärkning av kraftledningen Porjus—Gellivare—Kiruna för år 1914 bevilja ett anslag av 160,000 kronor; med rätt för Eders Kungl. Maj:t att redan under år 1913 av tillgängliga medel utanordna beloppen.

I en inom Riksdagen väckt motion har föreslagits, att Riksdagen måtte, under förutsättning att Eders Kungl. Maj:ts proposition om anslag för undersökning och förslag till vattenreglering av Stora Lule älv bifalles, för sin del bevilja ett förslagsanslag å extra stat för år 1914 av 20,000 kronor att av Kungl. Maj:t användas till en utredning av övriga betingelser för uppkomsten inom den närmaste framtiden av på kraft från statens kraftverk i Porjus baserade industriella företag.

Beträffande det i propositionen nr 184 äskade anslaget till vattenfallsverken anføres i åberopade statsrådsprotokollet, hurusom den blivande ökningen i transportmängden å linjerna Gellivare—Riksgränsen och Kiruna—Svartön kan genomföras utan någon ökning i den maximieffekt, som utvecklas i Porjus kraftverk, av de för sådant ändamål avsedda två enfasmaskinerna därstädes, varemot kräves anskaffande av större vattenmängd till kraftverket under lågvattensperioderna, då vatten under exceptionella torrperioder icke finnes disponibelt för att leverera elektrisk energi till malmfälten. Det sålunda erforderliga anskaffandet av större vattenmängd skulle ske genom reglering av någon av sjöarna i Lule älvs vattensystem ovanför Porjus.

I utlåtande, som i detta ärende avgivits av vattenfallsstyrelsen, har styrelsen anført, att tillräckligt noggranna undersökningar ännu ej slutförts för att kostnaden för den erforderliga regleringen för närvarande skulle kunna bestämt angivas, men de preliminära uppskattningar, som med stöd av hittills föreliggande material blivit gjorda, med mycket stor sannolikhet gäve vid handen, att kostnaden för en tillräckligt genomgående reglering under inga förhållanden borde överstiga 1,000,000 kronor; och skulle en dylik reglering komma att öka vattentillgången vid lågvatten med betydligt större kvantitet, än som krävdes enbart för den ifrågasatta ökningen i malmtransporten. Till påbörjande av arbetena med denna reglering har nu av Eders Kungl. Maj:t begärts 500,000 kronor.

Slutligen äskas också 160,000 kronor till erforderlig förstärkning av kraftledningen Porjus—Gellivare—Kiruna.

Vad vidkommer det i statsverkspropositionen för undersökning angående vattenförhållandena i Lule älvs vattenområde äskade belopp, 75,000 kronor, har Riksdagen, ehuru väl Riksdagen till fullo beaktar angelägenheten av att en sådan utredning må komma till stånd, dock icke beviljat det äskade anslaget.

Då ovanberörda reglering är av beskaffenhet att böra snarast igångsättas och därjämte lärer avse sådan utökning av vattenkraften i Lule älvs vattensystem, som kan ifrågakomma för en avsevärd tid framåt, har det nämligen synts Riksdagen, att frågan om beviljande av särskilda medel till undersökning och utredning för ytterligare sådan reglering bör kunna för närvarande anstå. Då den såsom erforderlig för denna reglering betecknade summan, 1,000,000 kronor, såsom också av vattenfallsstyrelsen anförts, ej är att betrakta såsom fullt exakt, har det dessutom synts kunna ifrågasättas, huruvida icke i sammanhang med denna reglering och för de därtill anslagna medel skulle kunna verkställas vissa undersökningar och utredningar i fråga om en dylik framtida ytterligare reglering.

Däremot har Riksdagen intet att erinra mot att medel anvisas till täckande av förskottsvis gulden kostnad för redan verkställda förberedande undersökningar i fråga om vattentillgången uti ifrågavarande vattensystem.

Vad därefter vidkommer förenämnda motion, vilken i huvudsak avser, att en utredning må åvägabringas i fråga om avsättningsmöjligheterna för den ökade kraftkvantitet, som skulle ernås genom reglering av vattenförhållandena inom Stora Lule älvs vattenområde, anser Riksdagen

visserligen, att en sådan utredning bör kunna bliva av avsevärd betydelse. Riksdagen förutsätter emellertid, att Eders Kungl. Maj:t ej lärer underlåta att i god tid taga under överbäggande samt söka utreda frågan om de lokala betingelserna för avsättning av det vid den nu föreslagna och eventuellt framdeles blivande ytterligare reglering av ifrågavarande vattensystem uppkommande kraftöverskott; och har Riksdagen vid sådant förhållande icke ansett det erforderligt, att medel till dylik utredning nu av Riksdagen beviljas.

Riksdagen får anmäla, *ej mindre* att Riksdagen, dels till täckande av de förskott å tillhoppa 35,000 kronor, som av statskontoret verkställts på grund av kungl. breven den 5 februari och den 17 september 1909, för år 1914 anvisat ett belopp av 35,000 kronor,

dels beslutat reglering av Stora Lule älvs vattensystem ovanför Porjus för en kostnad ej överstigande 1,000,000 kronor samt därav för år 1914 anvisat ett belopp av 500,000 kronor;

dels ock till förstärkning av kraftledningen Porjus—Gellivare—Kiruna för år 1914 beviljat ett anslag av 160,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att redan under år 1913 av tillgängliga medel utanordna beloppen;

än även att Eders Kungl. Maj:ts framställning om ett anslag av 75,000 kronor för verkställande av undersökningar angående vattenförhållandena inom Stora Lule älvs vattenområde icke av Riksdagen bifallits.

29:o) Vidare har Eders Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att av det av Riksdagen för anläggande av ett statens kraftverk vid Älvkarleby beviljade anslaget å 9,210,000 kronor för år 1914 anvisa ett belopp, att utgå av lånemedel, av 2,500,000 kronor.

Riksdagen, som icke haft något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning, har av det av Riksdagen för anläggande av ett statens kraftverk vid Älvkarleby beviljade anslaget å 9,210,000 kronor för år 1914 anvisat ett belopp av 2,500,000 kronor.

30:o) Med anledning av Eders Kungl. Maj:ts framställning om anslag till ledningar för distribuering av elektrisk energi från Älvkarleby har Riksdagen med bifall till Eders Kungl. Maj:ts framställning för år 1914 anvisat ett belopp av 2,500,000 kronor att enligt de närmare föreskrifter, Eders Kungl. Maj:t meddelar, användas för anläggning av ledningar, avsedda att distribuera elektrisk energi från statens kraftverk vid Älvkarleby samt för därmed sammanhängande arbeten.

31:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har Riksdagen för inköp av inventarier och materialier för Södertälje

kanalverk för år 1914 anvisat ett anslag av 10,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1913 av tillgängliga medel utanordna 5,000 kronor.

Fond för bibanor i vissa delar av riket.

32:o) Eders Kungl. Maj:t har vidare föreslagit Riksdagen att besluta *dels* att öka den för att underlätta åstadkommandet av bibanor inom västra delarna av Värmlands, Kopparbergs och Jämtlands län samt delar av Bohuslän och Dalsland av 1911 års Riksdag beslutade lånefonden från 5,000,000 kronor till 8,000,000 kronor på det sätt, att under tre år från och med år 1914 avsättas ytterligare 1,000,000 kronor årligen, dock så att belopp, som ej blivit till utgående under ett av dessa år anvisat, må för ett efterföljande år av samma treårsperiod disponeras, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att från denna fond anvisa statslån till understödjande av nya, ännu ej påbörjade enskilda järnvägsanläggningar, om vilka här är fråga, *dels ock* att de för åtnjutande av lån från den av 1911 års Riksdag beslutade fonden föreskrivna villkor och bestämmelser skola gälla även för lån ur den sålunda ökade fonden; samt att för avsättning till fonden för att underlätta åstadkommande av bibanor inom vissa delar av riket i riksstaten för år 1914 upptaga ett belopp av 2,000,000 kronor, att utgå av lånemedel.

Riksdagen, som icke haft något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning, har

ej mindre beslutat *dels* att öka den för att underlätta åstadkommandet av bibanor inom västra delarna av Värmlands, Kopparbergs och Jämtlands län samt delar av Bohuslän och Dalsland av 1911 års Riksdag beslutade lånefonden från 5,000,000 kronor till 8,000,000 kronor på det sätt, att under tre år från och med år 1914 avsättas ytterligare 1,000,000 kronor årligen, dock så att belopp, som ej blivit till utgående under ett av dessa år anvisat, må för ett efterföljande år av samma treårsperiod disponeras, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att från denna fond anvisa statslån till understödjande av nya, ännu ej påbörjade enskilda järnvägsanläggningar, om vilka här är fråga, *dels ock* att de för åtnjutande av lån från den av 1911 års Riksdag beslutade fonden föreskrivna villkor och bestämmelser skola gälla även för lån ur den sålunda ökade fonden;

än även för avsättning till fonden för att underlätta åstadkommande av bibanor inom vissa delar av riket i riksstaten för år 1914 upptagit ett belopp av 2,000,000 kronor.

Järnvägslånefonden.

33:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har Riksdagen för avsättning till järnvägslånefonden i riksstaten för år 1914 upptagit ett belopp 1,500,000 kronor.

Stockholm den 31 maj 1913.

Med undersätlig vörtnad.
